

svijeta organizirani tajnom, internacionalnom organizacijom (carboneria modernista), kako je to napisao neki rimski dopisnik u „Action française“. To je puka i nevjerovatna hipoteza, koju bi svakako trebalo ponajprije dokazati.

Istina je, da niti jedna hereza nije bila tako radikalna kao što je modernizam. On negira katol. nauku o objavi i dogmama, historijsku realnost Kristove nauke i njegove institucije. A s druge strane i poslije papine enciklike i poslije apostazije prvaka modernističkog pokreta, atmosfera, koju je stvorio modernizam, nije ni zdaleka sasna od bludnje pročišćena. Učinci se toga pokreta manifestiraju iz vremena u vrijeme u Njemačkoj, Italiji i Franceskoj, a i drugdje.

Stoga je bilo upravo potrebno, da sv. Stolica najodlučnije ponovno ustane protiv te pogibeljne struje, koja kao pošast okužuje kršćanski svijet i da upotrebi tako rigorozna preventivna sredstva, kao što ih je upotrebila.

E. L.

Ode Salamunove. Godine 1909. izašlo je prvo izdanje novo pronađenih, prakršćanskih pjesama, pod imenom Salamunove ode, koje su do sada tek bile fragmentarno poznate po nekim koptičkim prijevodima. Salamunove je ode iznašao Rendel Harris i objelodanio ih u kritičkoj ediciji sirskeg prateksta dodav samo opasku, da te ode potječu iz blizine Eufrata. Čim su te ode izašle, odmah su se stručnjaci počeli njima baviti, te ih komentirati i prevagjati. Te su ode prevedene na engleski: The odes and psalms of Salomon, Cambridge, 1909. — Barnes: The odes of Salomon, Journal of theological studies 1910, str. 617, na njemački su ih preveli Flemming i Harnack: Ein jüdisch-christliches Psalmbuch aus dem ersten Jahrhundert, aus dem Syrischen übersetzt, mit Anmerkungen; Lietzmann: Kleine Texte bearbeitet und herausgegeben (Texte u. Untersuchungen 35, 4); Ungnad i Staerk: Die Oden Salomos, aus dem Syrischen übersetzt Heft 64. Bonn 1910., a na francuski Battifol i Labourt: Les odes de Salomon, Revue biblique internationale 1910, str. 483—500.

Te su pjesme pune nježnosti, osjećaja i ljepote izraza, ali se ipak već kod njih osjeća upliv izvancrkvenih krugova i njihove literature.

Naravno da raspravljanje o odama Salamunovim još ni iz daleka nije završeno. Harnack drži te pjesme za interpolirane hebrejske pjesme, uz njega pristaju Staerk i Spitta, prema smatraju njegove dokaze za nedostatne. Radikalac Wellhausen i anglikanac Barnes su protiv Harnacka. Ovo pitanje je i stoga od važnosti, što Harnack kompleks ideja u tim odama označuje kao već odavna ali bez uspjeha potraživani milieu, iz kojeg je proizašla Ivanova teologija. Katolik Krebs došao je na temelju svestranog studija Salamunovih oda do osvjedočenja, da su one izgradnja (Weiterbildung) novozavjetnih, specijalno johaneiskih ideja u smjeru tek se razvijajuće gnoze. Te će pjesme svakako pripadati, drži Krebs, drugomu ili trećemu stoljeću, te nam služiti kao važan monumenat za poznavanje gnoze u prvim njenim stadijima. (Isp. Hochland, 1910. prosinac str. 374—377).

E. L.

O Keplerovom savezu. (Keplerbund). Što je zla počinio Haeckel na intelektualnom i moralnome polju nije moguće izreći.

Već oko 80-tih godina prošastoga vijeka izišao je sa svojim djelom: „o povjesti naravnoga stvaranja“. Protivna trijezna kritika zadala je njegovoj povjesti jak udarac. G. 1892. izdao je spis: „monizam kao vez između vjere i znanosti“, te je tačno označio granice nove vjere, kojoj je podloga nauka Darwinova, postavljena na dvojaku čvrstu bazu, naime na naziranje o svijetu s posve naravnoga gledišta i na nepobitne — po njemu — dokaze modernoga naravoslovlja.

Sedam je godina iza toga izdao „Monističku filozofiju“ i „Welträtsel“. Što je zla Haeckel počinio ovim djelima, nije ni sam predvigjao, a zna se, kako se je dicio, da je djelima svojim našao do milijun čitatelja.

U monističkoj filozofiji nakan je on dati narodu svojem novu filozofiju, kako on sam izjavljuje. Gradio je Haeckel filozofiju svoju na Spinozi i Kantu, ali posve krivo, jer ih nije ni sam razumio. Fizik Chowolson veli za Haeckela: „Sve, što je Haeckel rekao o bazi i provodnoj ideji filozofije svoje, jednostavno je posvema krivo, jer se osniva na neznanju i obilju fraza, a završuje svoj sud o djelu: „rug i smijeh slijedećeg stoljeća nad Haeckelovom filozofijom

premala je kazan za nj; teža treba da ga stigne, a ta će biti posvemašnja zaborav na siromaštvo duha njegov. Na grobu djela Haeckelova ne će nitko od potomaka skinuti šerir.“

Čitača publika Haeckelova je god. 1906. u veljači osnovala u Dresdenu savez dakako od mladih ljudi pod naslovom „njemački monistički savez“. Predsjednik saveza bio je protestantski propovjednik iz Bremena Kalthoff, a časni sam Haeckel. U savezu tom nije bilo učenjaka, već se ograničio na diletante te struke; sastanci i rad koncentrirao se u zbrku fraza, na koje je udaren žig: da je svaki dualizam u naziranju na svijet i život pojedinca zapreka kulture, a pogotovo priznavanje objave Božje i života onkraj groba. Ideal je tog monističkog saveza: „ljudstvo, koje spoznaje svoj položaj u prirodi, te na temelju te spoznaje samovoljno zahvata u sudbinu svoju“.

Monistički savez našao je na odziv i poipuru moralnu i materijalnu. U Stuttgartu osnovalo se društvo prijatelja prirodnih znanosti „Kosmos“, koje je jaka podloga propagandi monističkih ideja; društvo radi prema receptu Haeckelovom, te drži sastanke u većim gradovima, na kojima govore mladi pristaše Haeckelovi i iznose u slikama pred publiku nazore Haeckelove o stvorenju svijeta, postanku čovjeka; tu se govori s neprevrtljivom sigurnošću o hipotezama kano o dokazanim činjenicama, a budući da se govori prate ilustracijama, to tim jače djeluju na fantaziju publike, te nije čudo, što stotine i stotine slijepo vjeruju Haeckelu.

Akcija monističkoga saveza nužno je izazvala reakciju na strani objektivnih učenjaka, koji su zapazili veliku opasnost, što prijeti od tog saveza cijelome njemačkom narodu, a inteligentnijim krugovima napose i to na polju intelektualnom kano i moralnome.

Godine 1907. okupilo se u Frankfurtu nekoliko ljudi u Keplerov savez (Keplerbund) kano opreka monističkoga njemačkog saveza. Svrha je Keplerovog saveza idealna, da name uznanosti oko unapređivanja naravnih znanosti, a na podlozi slobode znanosti, te mu je jedina zadaća služiti istini. Keplerov je savez uvjeren, da istina leži u harmoniji dokazanih činjenica s filozofskom spoznajom i

naukom vjerskom, te se zato Keplerov savez stavlja u opreku protiv materijalističkoga naziranja monističkoga, te želi pobijediti bezbožnu propagandu monističku, koja se krivo i nepravdo pozivlje na tečevine prirodoslovnih istraživanja.

To je u glavnome cilj saveza učenjaka u Keplerovom savezu, koji je našao lijep odziv i u krugu učenjaka i u široj publici širokog njemačkog carstva tako, da se je savez mogao podičiti već u prvoj godini s 4000 članova, a koncem godine 1909. držan je prvi opći sastanak Keplerova saveza u Frankfurtu na M., na koji je prispjelo veliko mnoštvo pristaša učenjaka, da izmijene misli i nazore, te potaknu jedan drugoga na rad.

Keplerov savez nastoji oko unapređivanja naravnih znanosti, te se nada, da kako je Kepler, taj veliki istraživač prirode, kojemu i današnja znanost zahvaljuje spoznaju zakona o kretanju zvijezda, upravo u istraživanju prirode crpao veliku korist za vjeru u Boga, tako se nada i ovaj savez, koji se prozvaao imenom tog velikog astronoma, te mu je već samo ime najkrasniji program, nada se, velim, i ovaj savez, da će upravo na putu velikoga svoga vođe moći učiniti najveću uslugu istini.

Put i sredstva društva, da ostvari cilj svoj, jesu raznovrsna. Glavno je, da ono, što su umni istraživači pronašli, da to riječju i perom podadu široj publici u prikladnoj formi. Društvo rabi sva najmodernija sredstva, da propagira ideje svoje, kano upriličivanje naučnih kurzova, čitanja i predavanja na sastancima, literarne publikacije i raspačavanja knjiga, podupiranje oskudnih istraživača i t. d.

Keplerov je savez do sada učinio veoma mnogo dobra, što se osobito vidi iz velike mržnje monističkoga saveza na nj, a i iz pozitivnoga njihova dojakošnjega rada. Istina, veliku je korist donio već prvi opći sastanak društva u decembru 1909., ali još veću izdavanje društvenog glasila pod naslovom: „Unsere Welt“, što izilazi mjesečno 2 put u Godesbergu kod Bonna; list je postao tako obljubljen, da se je mogao na koncu prvog godišta podičiti s 3600 abonentata. U drugoj se godini života taj list diči još većim uspjehom u radu društva samoga, još većim interesom

širih slojeva za rad društva, a 23. u broju lanjskog godišta donosi pred čitače svoje i novi društveni dom, što ga sazdalo društvo u Godesbergu. Prispio je već i novi broj trećeg godišta, a i taj je lijep ilustracijama, bogat sadržajem, a napose zanimiv najnovijim prilogom svojim: Naturphilosophie und Weltanschauung, na koji se je vrijedno obazrijeti napose danom zgodom.

Posebnu pažnju zaslužuje i pučka knjižnica samoga društva pod naslovom: Naturstudien für Jedermann, što ju je pokrenulo društvo još god. 1909. Od izdanja 1909. imadem pri ruci prvu i drugu svesku; prof. dr. Grunner govori u 1. svesci o materiji: Stoff und Kraft, a u 2. dr. Dennert o temi: die Zelle ein Wunderwerk, dok je osim ovih izdalo društvo iste godine još druge dvije, a u godini 1910. izdalo je 3 sveske i za novu godinu već je najavilo nova izdanja.

Mimo toga društvo izdaje i znanstvene brošure na korist inteligentnoj publici o savremenim pitanjima i kronici, pače pobijanju ateističnog monizma. Od znanstvenih brošura imadem pred sobom svesku 1. pod naslovom: „Die Naturwissenschaft und der Kampf um die Weltanschauung“ od prof. Dennerta, otkuda su uzete i misli o Keplerovom savezu; svesku 3. pod naslovom: „Im Interesse der Wissenschaft“. Haeckelsfälschungen und die 46 Zoologen etc. von Direktor W. Tendt. Osim ovih izdalo je društvo još u svesci: „Weltbild und Weltanschauung“ od prof. dr. Dennerta sa svrhom: zur Verständigung über das Verhältnis der freien Naturforschung zum Glauben; i u 4. svesci: Allerlei Missbrauch der Naturwissenschaft von Oberlehrer Karl Unetzelheldt.

Professor Dr. A. Bras, jedan od najuglednijih članova samoga saveza, izdao je pod svojim imenom djelo proti Haeckelu, u kojem je raskrinkao Haeckelovo iskrivljenje nauka o embrionima, u slikama; djelo je ilustrirano po autoru samome, jasno dokazano „znanstvena i učenjačka sprema“ Haeckelova, a pod naslovom: Das Affen-Problem od g. 1908. Dr. Bras zadao je mnogo jada siromaku Haeckelu i svojim predavanjem: Ernst Haeckel als Biologe und die Wahrheit.

List društveni, znanstvena i pučka izdanja društvena mogu se naručiti adresom: „Naturwissenschaftlicher Verlag, Abt. des Keplerbundes, Godesberg bei Bonn.

Dr. M. Beluhan.

Collegium angelicum. Ova nova univerza bi otvorena prošle školske godine u Rimu od Dominikanaca poticajem Pija X. Ima tri fakulteta: filozofiju, teologiju i crkveno pravo, spravom podjeljivanja svih akademskih časti. Ove su godine objelodanjeni statuti rečene univerze, iz kojih ćemo samo nešto ukratko iznijeti. O upisivanju. Dvije su vrsti siusača, redovitih i izvanrednih, te su samo prvi pripušteni na ispite. Upisivanje traje od 1. do 10. novembra, a za to se zahtijeva: a) svjedodžba nauka za dotični fakultet, b) dozvola i svjedodžba o ponašanju od biskupa ili redovničkog starješine i c) svjedodžba rektora konvikta, u kojemu stanuje. Za prvu se upisbu polaže 10 franaka, a za druge samo 5. O pohagjanju predavanja. Predavanja započinju 3. novembra, a dovršavaju se polovinom julija. Svi su učenici dužni redovito pohađati predavanja, te koji bi bez dozvole ispustio 10 dana preko godine, ne će biti pripušten k ispitima.

Predavanja na filozofskom fakultetu traju tri godine. Na ovaj se fakultet može upisati samo onaj, koji je svršio humanitarne nauke, o kojima mora pokazati autentične svjedodžbe.

Teološki fakultet ima dva kurza, niži i viši. Prvi traje tri, a drugi četiri godine. U niži kurz nije pripušten nego onaj, koji je absolvirao filozofiju, propedeutiku u teologiju, de Eccl. Christi, povjest crkvenu, opći i posebni uvod u sv. Pismo i patrologiju. Slušači ovog kursa ne mogu biti promovirani na nijednu akademsku čast. U viši se kurz može upisati samo onaj, koji je redovito svršio skolastičku filozofiju i sve druge predmete kao za niži kurz. Oni, koji su apsolvirali teološke nauke na kojoj univerzi ili sjemeništu, a žele postići akademske časti, moraju bar dvije godine pohađati predavanja višega kursa.

Nauci se na pravnom fakultetu absolviraju u tri godine. Na nj se može upisati samo onaj, koji je svršio teologiju. Ni jedan ne može istodobno biti upisan na ovom i na kojem dru